

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1998/1 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:1999/22

Karar Günü:16.6.1999

R.G. Tarih-Sayı:16.07.1999-23757

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

2.11.1997 tarihinde Barış Partisi'ne katılan Yeni Demokrasi Hareketi Partisi'nin 1996 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Ahmet Necdet SEZER, Güven DİNÇER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ'in katılmalarıyla 23.12.1998 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında 'Barış Partisi'ne katılan Yeni Demokrasi Hareketi Partisi'nin 1996 yılı kesinhesap cetvellerinin incelenmesi sonucunda; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, genel merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir, gider belgeleri ve ilgili defterlerin gönderilmesi için Parti'ye, bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine, Parti'ye tebliğ edilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine, oybirliğiyle' karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1996 yılı kesinhesap çizelgeleri üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddî öğelerini oluşturan kesinhesap cetvellerinde Yeni Demokrasi Hareketi Partisi'nin 1996 yılı gelir ve giderleri birbirine denk biçimde Genel Merkez gelir ve giderleri 17.635.803.002.- lira 55 il örgütü ile il örgütü bulunmayan 6 ilçe örgütünden gelir ve gideri bulunmadığı bildirilen 54 il ve ilçe örgütleri dışında kalan bir il örgütünün gelir ve giderleri 4.220.447.976.- lira olmak üzere toplam 21.856.250.978.- lira olarak gösterilmiştir.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 1996 yılı gelirleri 17.635.803.002.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun; 7.684.486.100.- lirası Parti malvarlığı gelirleri, 9.334.766.162.- lirası bağış ve yardımlar ile diğer gelirler, 334.973.325.- lirası nakit devri, 281.577.615.- lirası da Parti borçlarıdır.

Genel Merkez'in kesinhesap cetvelinde gösterilen 17.635.803.002.- lira gelirin dayanağını oluşturan defter ve gelir gider belgelerinin gönderilmesi için 23.12.1998 günlü kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 günlük süre verilmiş Parti'nin istemi üzerine 23.2.1999 günlü kararın tebliğinden itibaren 45 günlük ek süre tanınmıştır.

İstenen gelir belgeleri kararda belirtilen 45 günlük ek süre içinde de gönderilmemiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin üçüncü fıkrasına göre 69. maddede belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasî partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşırsa Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelirin Hazine'ye gelir yazılması gerektiğinden $17.635.803.002 - 334.973.125 = 17.300.829.877.-$ lira gelirin Hazine'ye gelir yazılması uygun görülmüştür.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin bağlı ilçe örgütlerini de kapsayan bir il örgütünce sağlanan 1996 yılı gelirleri toplamı 4.220.447.976.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun, 30.000.000.- lirası ödenti gelirleri, 2.552.310.000.- lirası bağış ve yardımlar, 3.000.000.- lirası Parti yayınları satış gelirleri, 217.000.000.- lirası Parti malvarlığı gelirleri ile Parti içi gelir transferleri, 1.418.137.976.- lirası da Parti borçlarıdır.

İl örgütünün kesinhesap çizelgesinin gelir bölümleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 61. maddesinde belirtilen kaynaklardan sağlandığı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla doğruluğunun onaylandığı görülerek bunların Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 1996 yılı içindeki giderleri 17.420.790.857.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun, 5.100.270.824.- lirası genel faaliyet giderleri, 10.350.000.- lirası Parti tanıtım malzemelerini satın alma giderleri, 643.674.734.- lirası yayın ve basılı evrak satın alma giderleri ile taşıt kiralama ve düzenlenen etkinliklere ilişkin giderler, 2.362.086.438.- lirası personel ve eğitim giderleri, 1.573.004.000.- lirası seçim ve propaganda giderleri ile seyahat, temsil ve ağırlama ve Parti içi gider transferleri, 7.731.404.861.- lirası da geçen yıla ait borç ödemeleri ile iş avansları ve diğer yasal giderlerdir.

Parti Genel Merkezi'nin 17.635.803.002.- lira geliri ile 17.420.790.857.- lira gideri arasındaki farkı oluşturan 215.012.145.- lira nakit mevcudu olarak 1997 yılına devredilmiştir.

Parti; 17.420.790.857.- lira giderin dayanağını oluşturan belgeleri de yukarıda belirtilen kararlar uyarınca verilen süre ve ek süre içinde göndermemiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin ikinci fıkrasında; beşbin liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile belgelendirilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu tutarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belgeye dayandırılması zorunludur.

Aynı Yasa'nın 76. maddesinin son fıkrasına göre, belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti gideri tutarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye gelir yazılması gerektiğinden, belgesiz gider tutarı 17.420.790.857.- lira Parti malvarlığının Hazine'ye gelir yazılması uygun görülmüştür.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti'nin bağılı ilçe örgütlerini de kapsayan bir il örgütünün giderler toplamı 4.142.058.340.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun; 1.168.353.836.- lirası genel faaliyet giderleri, 824.117.100.- lirası personel ve eğitim giderleri, 2.149.587.404.- lirası seçim ve propaganda giderleri ile seyahat, temsil, ağırlama, Parti içi gider transferleri ve diğer yasal giderlerdir.

İl örgütünün 4.220.447.976.- lira geliri ile 4.142.058.340.- lira gideri arasındaki farkı oluşturan 78.389.636.- lira nakit mevcudu olarak 1997 yılına devretmiştir.

İl örgütünün kesinhesap çizelgesi gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede; giderlerin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla doğruluğunun onaylandığı görülerek bunların 2820 sayılı Kanunu'na uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Kesinhesaba Ait Bilgilerin Belgelendirilmemesi

2820 sayılı Kanun'un 75. maddesinde, Anayasa Mahkemesi'nin kesinhesaplara ait bilgilerin belgelendirilmesini siyasî partilerden her zaman isteyebileceği; denetimi evrak üzerinden yapacağı; ilgili siyasî partinin başkanından veya temsilcisinden yazılı görüş isteyebileceği; gerekli görürse sorumlu uzman saymanlar da dahil ilgililerin sözlü açıklamalarını dinleyebileceği belirtilmiş; 76. maddesinde de yapılan denetim sonucu uygulanacak müeyyideler sayılmıştır.

Aynı Kanun'un 111. maddesinde, siyasî partilerin, 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkındaki yaptırımlar; 113. maddesinde de 60. maddede yazılı defter ve kayıtları tutmayanlar ile tahrif veya yok edenler veya gizleyenler hakkındaki yaptırımlar belirtilmiştir.

Yasa'nın bu kuralları karşısında, 23.12.1998 ve 23.2.1999 günlü kararlarla istenen 1996 yılı kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir, gider belgeleri ve ilgili defterleri, verilen süre ve ek süre içerisinde Anayasa Mahkemesi'ne göndermeyen Parti sorumluları hakkında suç duyurusunda bulunulması uygun görülmüştür.

IV- SONUÇ

Yeni Demokrasi Hareketi Partisi'nin 1996 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Kesinhesapta gösterilen 17.300.829.877.- lira gelir ile 17.420.790.857.- lira giderin belgelendirilememesi nedeniyle, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları gereğince Hazine'ye gelir yazılmasına;

2- 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi hükmüne aykırı davranan Parti sorumluları hakkında yasal işlem yapılması için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına, 16.6.1999 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Ahmet Necdet SEZER

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Samia AKBULUT

Üye

Üye

Üye

Esas Sayısı:1998/1 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:1999/22

Haşim KILIÇ

Mustafa BUMİN

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER

Üye

Lütfi F. TUNCEL

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mahir Can ILICAK

Üye

Rüştü SÖNMEZ